

REGULAMEN

Przez Uniwersał pod czas Koła teraznieyszego
Jeneralnego woyskowego od Jasnie Oświeco-
nego Xiążęcia Jegomości

MICHAŁA KAZIMIERZA RADZIWIŁŁA
Woiewody Wileńskiego, Hetmana Wielkiego
W. X. L. *in assistentia* Officyalistow *utriusq; au-
thoramenti* z Woyska W. X. L. *ad hunc actum*
w Niefwizu *in Anno 1746. die prima Septembri*
naznaczonych, *sequentibus punctis* opisany.

PRIMO.

Uniformitas w Barwach y Broni.

DLa Dystrynkcyi Rycerstwa autoramentu Polskiego *uniformitas* przez Jasnie
OO. J. WW. Ichmściow Panow Hetmanow obojga Narodow postanowiona
y wprowadzona, *in usum*, ażeby w dalszy *continuetur* czas, *moderno confirmetur*,
& pro ulteriori executione circumscriptur sancito. Iz Officyalistowie, y To-
warzystwo znakow Usarskich, Kontusze karmazynowego z granatowemi listwa-
mi, a żupany granatowego, *è converso* Petyorya kontusze granatowego z wyłoga-
mi karmazynowemi, żupany karmazynowego, w Przedniey zaś straży kontusze y
żupany iednostaynego granatowego koloru, sukna mieć mają. A Ichmość Pano-
wie Officyalistowie Chorągwi Węgierskich y Janczarskich (nieużywając Usa-
rskiego, ani Petyorskiego uniformu) kontusze y żupany koloru zgodnego z barwą
żołnierzy swoich, oraz też znaki Polowe na szablach podobne do Officyalistow
gornieyszych poważnych znakow nosić będą.

Dystrynkcyja *in hac uniformitate* między Officyalistami y Towarzystwem taka:
Iz Officyalistowie, Rotmistrze, Polkownicy, Porucznicy, y Chorążowie, znaki
Polowe u szabel srebrne z karmazynowym iedwabiem; a Towarzystwo Chorągwi
Usarskich y Petyorskich złotego, od Przedniey straży srebrnego, na lewym ra-
mieniu sznurka z guzikiem dla zapięcia paska od ładownicy używać mają.

W Chorągwiach zaś y Proporcach, kolor *ad libitum* Ichmościow Panow Ro-
tmistrzow przybierania *permittitur*.

U Pocztowych Usarskiego znaku iubki karmazynowego z granatowemi wykła-
dami, a szarawary granatowego, u Petyorskich granatowego z karmazynowemi
wykładami iubki, a szarawary karmazynowego, w przedniey zaś straży iednostay-

tego granatowego sukna, tak iubki, iako y szarawary, tudzież czapki z granatowym wierzchem, a czarnym barankiem być powinny. *Superadditur* Ufaryi, że *polita antiqua praxi*, skrzydeł dla Pocztowych przy blachach tylnych używać *tenebuntur*.

Mitiuki pod ufarskimi znakami karmazynowe z fręzlą granatową, pod Petyorskimi granatowe z fręzlą karmazynową, w przedniey straży, mitiuki y fczle brotsze granatowe, a wszystkie u całego woyska bez żadnych wyszywanych kwiatów, tudzież ładownice, Flintpasy łosie, y ostrogi być powinny.

Karabiny y pistolety iednostaynego kalibru u całego woyska autoramentu Polskiego, ażeby się znaydowały, starać się Ichmość Panowie Officyalistowie mają. A bron, czy to za podziękowaniem, czyli za odsądzeniem, albo *quocunq; titulo* oddaniem się Towarzysza, *iusto pretio* odieżdżającemu od Chorągwi (*inquanquamby* sam Towarzysz miał *contribuere* na sporządzenie tey broni) przez Ichmościow Panow Porucznikow zapłacona, przy Chorągwi zostawać powinna będzie. A ktoby na mieysce oddalonego zaciągnął się, ten *refundere* za tenże sam monek *tenebitur*.

SECUNDO.

Prerogatywa Imienia Towarzyskiego.

Ako iest *ab antiquo* dystryngwowany *circa suam prerogativam* charakter Towarzyski, ponieważ w małej porcyi żołdu swego *pro decore & fulcro* Oyczyzny stać na iey zaszczyt, (nie respektując na wysokie urodzenia) azardzić życie, a nie mniej *meretur observantiam* na zawsze, dla czego Ichmość Panowie Towarzysztwo, ile poważnych znakow, ktorzy *solis* zwykli *clarescere armis*, sami oieć powagę *strictè* obserwowac *tenebuntur*, nie przyjmując nieprzyzwoitey temu honorowi inshzey służby, a zwłaszcza, niebiorąc na się *vilioris conditionis* *seguia*, tak u Rotmistrzow swoich, iako też u innych Dworow, czego *serio* *in* *regulabunt* Ichmość Panowie Officyalistowie, *precipue* Porucznicy, y iezeliby ktorego postrzegli z Ichmościow Panow Towarzysztwa *cum dedecore & ignominia* imienia Towarzyskiego *in executione* podley usługi, takowemu *ad cuiusvis instanciam*, *prævia deductione*, zaraz dziękować za kompanią, lub sądzić go, *sine intermissione* *rigorose* (*nisi resistat* od takowey profesyi) mają. *In simili* młodzi zawierajacey się w szkołach, będącey *sub ferula Magistri*, a wpisanej w rejestrze honoragiewnym, tak do brania zasług, aż do zakończenia nauk, iako też do używania y noszenia uniformu, *præcludent viam*.

TERTIO.

Regulamen Woyska na leżach, y w marszu będącego.

Ponieważ się często zwykło praktykować, iż tylko Namieśtnicy iedni przy Chorągwiach na konfystencyi zostają, ztąd *vitando futura contingentia*, że choway Boże Namieśtnik, albo *lethaliter* zachoruje, albo *improvisâ decedet forte*, a tak *per consequens* niebyłaby zupełna *in administratione* kommenda, za-
czym Ichmość Panowie Porucznicy, *in loco repartitionis* wszystkich zupełnie ma-
jąc

jąc Pocztowych, są obligowani, ażeby na konfyskencyi leżącym Chorągwiom Ichmościom Panom Towarzystwu z rejestru po sobie idącym na każdy miesiąc *pro residentiâ* po iednemu, a Pocztowym pod znakami większego kompletu po sześciu, a mniejszego, po czterech, *omnino* być przy Chorągwi na rezydencyi, zalećili; ktorzy Ichmość ieden drugiego lozując, *sub rigore* artykułow wojskowych, *super venientes*, ordynansem Hetmańskim oddalać się nigdzie czasu rezydencyi swojej nie mają.

A iezeliby *quô casû* miał Namieśnik *improvisè* zeyść z tego świata, a Towarzysz przy nim rezydujący dla nieodbitey potrzeby y walney iakiey ingruencyi interresu Chorągiewnego, nie mając na ow czas nikogo przy sobie w kompanii do zdania kommandy, musiał *indispensabiliter* na czas odiachać, tedy iako *pejssimo abusu* praktykowana dyspozycya kommandy Doboszom od niektorych Namieśnikow poruczoney, *praesenti Regulamine tollitur in perpetuum*, tak odtąd żaden z Namieśnikow, lub kommandę mający, dawać kommandy Doboszowi przy Chorągwi nie ma *sub poenis*, lecz pocztowemu statecznemu y rozsądnemu do swego powrotu (byle na czas krotki) polecić może.

Pocztowi wszyscy w zupełnym moderunku z końmi szercgowemi (nieoddalając się do domow Panow swoich) na kwaterach *repartitionis* znajdować się powinni, ktorych Ichmość Panowie Officyalistowie, a w niebytności Ich, Ichmość Panowie Namieśnicy zgromadziwszy do Chorągwi, (gdzie ten *Regulamen* y artykuły wojskowe mają być przez Ichmościow Panow Namieśnikow *publicè quot-annis* czytane) przez trzy miesiące *idèz Aprilim, Majum, & Iunium*, na koniach szercgowych *exercytować tenebuntur*; na co prochy od każdego z Ichmościow Panow Kompanii prokurowane być mają dla swoich Pocztowych, a Ichmość Panowie Namieśnicy tych prochow iedynie do munsztru, a nie na swoje uciechę zażywać będą, oraz też *in omni modestia*, bez bicia niepotrzebnego w kotły przy obiadach y biesiadach, (nie pozwalając pocztowym strzelania na salutacye przyjeżdżających Towarzystwa, ani też na wiwaty przy ucztach, *etiam* swoich własnych) zachować się u kommandy *obligantur*.

Jeżeli by który z Ichmościow Panow Towarzystwa nie miał ochoty do dalszey służby pod Chorągwią, takowy *anticipativè* przed ratą marcową *1 mis Februarii* Jmści Panu Porucznikowi ma *denuntiare*, że służyć więcej nie będzie, gdyby Jmć Pan Porucznik na to miejsce mógł prokurować innego, iednakże *dziękuiący ad primam Martii* dosłużyć raty (niesprowadzając pocztu) *tenebitur*, ani też *interstitio* Roku zaczynającego się *à prima Martii & eadem* kończącego się przy raćie Septembrowey za kompanią *dziękować* niemoże, ani też po zakończoney Deputacyi, aż do Roku *dziękować* nie ma.

Ichmość Panowie Rotmistrze, Porucznicy, tak od przedniey straży, iako też Janczarscy, Węgierscy, *& cuiuscunqz tituli Officiales*, będąc *propriò obsequiò innodati*, aby za Towarzysz pod znaki Ufarskie y Petyorskie *zaciągać* się nieśmieli, *sub rigore* artykułow dawnych wojskowych, o służbie Towarzysza, (ktoryby miał pod dwoma znakami służyć,) opisanych, *iniungitur*, czego Ichmość Panowie Porucznicy *omni vigilantia* postrzegać będą. A iezeliby się *in praesenti* z pomienionych Ichmościow Panow Officyalistow znajdował który pod znakami poważnymi, tedy takim, Ichmość Panowie Porucznicy *exnunc* *dziękować* za kompanią są obligowani.

Indecenter & contra omne ius, praktykują się często przykłady, że Ichmość Panowie Namieśtnicy mający sobie od Ichmościow Panow Porucznikow powierzona kommende, przyjeżdżającym Ichmościom Panom Chorążym do znakow swoich nieustępują oney, zaczym *tollendo praesenti sancito hos abusus, serio sub poenis irremissibilibus iniungitur*, aby za przybyciem Chorążych, zaraz sami szli pod kommende onych, a Ichmość Panowie Chorążowie, kommendować powinni, *nec quidquam derogando* dyspozycyom Porucznikowkim.

Co się zaś tćnie *regulaminis* woyska w marszu, *praeconstoditur*, aby Ichmość Panowie Officyalistowie sami *ad normam* Konstytucyi 1717. *titulo: Disciplina militaris*, tudzież Towarzystwo y Poczтови wszyscy *in persona sua* we wszelkim moderunku służbie swojej przyzwoitym *sub poenis* znaydowali się, *nulla alia data excusatione*, chybaby exemptem Hetmańskim zaszczyścić się mogli.

Ichmość Panowie Regimentarze mający sobie powierzona kommende od Hetmana, a zwłaszcza mający wyższego komputu w kommendzie Chorągwie, nie mają w marszu swojej Chorągwi *primo loco* prowadzić, lecz przed tą stawać Chorągwią, która się znayduje pierwsza w kompućie, a swoją Chorągiew *suò loco* pod kommenda Chorążego lub Namieśtnika do marszu dysponować.

Subiicitur y to ieszcze *strictiori observantia*, ażeby Ichmość Panowie Rotmistrzowie, Porucznicy y Chorążowie, tak od Przedniej straży, iako też Janczarscy y Węgierscy, ieżeliby kiedy uniformu służbie swojej należytego na sobie nie mieli, na ten czas znakow Polowych u szabli nosić niepowinni będą. Co się do Ichmościow Panow Officyalistow korpusowych regulować niepowinno.

Ażeby Ichmość Panowie Porucznicy na każdą marcową ratę *fideliter* rejestra Chorągwi gospodarstwa swego, niezawodnie Imionami y nazwilkami tak Officyalistow y Towarzystwa, iako też na wiele koni który z Towarzystwa służy, wyraziwszy, do Kancellaryi Hetmańskiej z podpisem rąk swoich, lub namiestnikow, corocznie oddawali, *iniungitur*.

Takowe tedy *Regulamen praesenti Congressu peractum*, *sub rigore* artykułow woyskowych *contra renitentes*, ordynansem Hetmańskim przez Rycerstwo woysk W. X. L. *strictè observabitur*, a exekucya tego regulaminu od promulgacyi przez ordynanse moje Hetmańskie ma swoy brać początek.

MICHAŁ KAZIMIERZ
X. RADZIWIŁŁ
W. W. H. W. W. X. L.

